

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Šesto poglavje.

Resnični kmetski pogovori.

Glej no, kako zgodaj je vstal, prepeva in požvižgava skozi okno, uprav tako se dela, kakor bi se mu včera ne bilo prav nič žalega storilo.

Sosed Jakopč se oglasi na svojem dvorišči: „Hej, starešina! Kako to, da si tako rano dobre volje, danes imaš že na vse zgodaj goste v hiši?“ Seve, tega Stiskač ni opazil, kako se je smehljal sosod sam pri sebi.

— „Pridejo kmalu“, odgovori starešina, ter ponuja „frakelj heroša“ (žganja) Jakopču skozi okno, da naj pije.

„Prezgodaj mi je“, pravi ta, „rajše počakam, da se nabere še kaj več gostov“.

„Ti, Jakopč, si vedno stari šaljivec“, nadaljuje Stiskač; „jaz mislim, da včerašnja šala za me ne bode imela nobenih slabih nasledkov. Saj hudir ni nikdar tako črn, kakor ga slikajo“.

„Ne vem“, doda Jakopč. „Hudir, katerega poznam jaz, črn je gotovo; no, ti menda ne misliš tistega hudirja, katerega poznam jaz“. „Hočeš li z menoj zajutrkovati? Žena me kliče h kosilu“ in pri teh besedah zapre okno.

„Glej no, ta mi ga še natvezuje“, mrmra starešina in se strese ves, kakor kakov mokri psiček. Imel bodem, kakor vidim, dovolj opravila, dokler izbijem iz glave svojim vaščanom včerašnjo neslanost“. Tako govori sam s seboj, nataka prav pridno „heroš“ v frakelj in pije; na to nadaljuje: „Ohrabri se, Stiskač! Čas ozdravlja bolečine. Danes je nedelja, danes je pri starem brivcu Knepču dosti ljudi; tukaj se bodejo za kupico vina vsi zbirali okolo mene. Naši vaščani verjamejo meni poprej laž, kakor duhovniku resnico“.

Tako pravi Stiskač sam pri sebi, potem pa ženi: „Napolni mi mehur s tobakom, toda z najslabšim, smrdljivim, za fante je dober. Če pride Knepčev fant po vina, natoči mu najslabšega, žveplanega, v vsak liter pa prilij nekoliko heroša“.

Zdaj se odpravi na pot. Na cesti pa, še ne daleč od svoje hiše, se nekaj domisli, vrne se urno in reče ženi: „Fantalini bi utegnili z menoj piti; potrebno je, da pazim na se. Pošlji mi vodeno rumenkasto vino, ako bi poslal ponj; sicer pa je najboljša, da mi ga prineseš sama“. Na to se odpravi zopet na pot.

Med potjo pa se še odpravi pod lipo poleg šole pri Čurnu in Hočevarju. Ta popraša starešino: „Kam tako zgodaj v nedeljo, starešina?“

Starešina: Moram dati brado obriti.

Hočevar: Čudno, da imaš v nedeljo zjutraj že čas za izprehod.

Starešina: Res je; toda to ni baš celo leto.

Hočevar: Ti si svoje dni hodil k briveu med propovedjo (pridigo).

Starešina: Da, nekaterikrat.

Hočevar: Kajpada, zadnjih nekaterikratov, odkar ti je župnik izpodil psa iz cerkve, od takrat baje ne hodiš rad v njo.

Starešina: Miha, ti si neumnež! Čemu me spominjaš na take stvari; na to sem že davno pozabil.

Hočevar: Tega bi ti ne verjel, če bi bil župnik.

Starešina: Zakaj pa ne, Miha? Toda idimo rajše v hišo, morabit zapijemo kako stavo ali kak „likof“, da si kratimo čas.

Hočevar: Brivec bi se nam lepo zahvalil, da se v njegovi hiši pije obklada (likof).

Starešina: Jaz baš nisem tako sebičen; saj mi nameravajo vzeti pravico krčmarjenja. Ali, Miha moj, imeli bodejo dovolj dela, dokler se to odvzame meni — in odda drugemu.

Hočevar: Tako mislim tudi jaz. Za te pač ni nikakšna priporočba, da ti novi predstojnik ni tako naklonjen, kakor ti je bil njegov prednik.

Starešina: Ej, dragi moj, njegov prednik je bil čisto drugačen človek.

Hočevar: Meni se dozdeva, da sedanji predstojnik ne verjame vsega, kakor njegov prednik; tudi se ne ujema niti v enem članku s prejšnjim.

Starešina: Mogoče. No, bivši predstojnik je imel boljšo vero od tega.

Hočevar: Tako mislim tudi jaz, kajti prvi članek njegove vere se je glasil: Verujem v tebe, starešina!

Starešina: To je lepo. Povej mi še njegov drugi članek.

Hočevar: Mislim, da se je glasil: Verujem samo tebi, starešina, ter nikomur drugemu v vasi.

Starešina: Škoda, da nisi duhovnik, Miha, ti bi ne razlagal samo katekizma, temveč bi celó sestavil novega.

Hočevar: Tega bi mi gotovo ne dopustili; če bi mi pa dovolili, sestavil bi ga uprav slovenski — ter tako jasno, da bi ga otroci razumeli brez župnikovega razlaganja; vem pa dobro, da bi ne bil dober.

Starešina: Ostanimo rajše pri starem, ker s katekizmom je baje taka, kakor z drugimi stvarmi. Redko kedaj je nova stvar boljša od stare.

Hočevnar: To je včasih resnica, včasih pa tudi ne. Vidi se mi, da si ti to najboljše skusil pri novem predstojniku.

Starešina: Spoznali ga bode te tudi drugi, ako Bog da. Za mene je lahko. Sleharni najde svojega mojstra.

Hočevnar: Vse to je lepo, vendar pa je tvojemu gospodstvu z minulim letom odklenkalo. (Takrat je namreč Matej postal predstojnik.)

Starešina: Naj bode konec, saj sem se že naveličal tega posla, a zdaj naj se še drugi brigajo za to.

Hočevnar: Resnica je, da si županil, kakor kakšen Bosenski paša, kar ti je posebno dopadlo. To tudi ni moglo drugače biti, ker si imel začenši od predstojnika do zadnjega pisarja vse v žepu.

Starešina: Tako se je sicer govorilo, ali ni bilo resnično.

Hočevnar: Zdaj lahko rečeš, kakor hočeš. Ve pa se tudi, da si imel z nekaterniki vražjega posla, ker ti niso hoteli plačati.

Starešina: Kaj vraga, veš li to tudi ti?

Hočevnar: Ne samo to, temuč jaz vem še veliko več. Vem tudi to, da si se tožaril z Jurijevim očetom ter sem te jedenkrat zasačil, kako si se valil po trebuhu pod otepom slame pred njegovim oknom. Njegov odvetnik je bil uprav pri njem. Do dveh po polunoči si tako ležal pod slamo, samo da bi slišal, kaj se govori v hiši. Bil sem baš na vrsti za nočnega čuvaja; zato pa sem imel tisti teden pri tebi dosti vina — zastonj, kolikor sem le hotel, samo da te nisem izdal.

Starešina: Ti si malopridnež, kadar tako govoriš! Vse je zlobna laž, in jaz ne vem, kako bi se ti godilo, kadar bi mi moral to dokazati.

Hočevnar: O dokazu zdaj ne bomo govorili; da pa je vse to gola resnica, veš najboljše sam.

Starešina: Dobro je, da se izgovarjaš.

Hočevnar: Sam vrag te je napotil, da si vlekel na uho celo noč pod slamo. Slišal si vsako besedo. Na to ti je bilo lahko, da si s sodnijskim pisarjem zavijal po svoje lastne izjave.

Starešina: Kaj vse ti ne pride na um!

Hočevnar: Meni pride vse to na um! Če bi pisar pred razpravo ne bil premenil tvoje izjave, imel bi Jurijče danes svojo trato, Kline in Bazist pa bi ne bila tako lepo prisegala.

Starešina: Dobra je ta, ti razumeš vse to tako, kakor osel na boben.

Hočevnar: Če bi tudi ne razumel, mogel bi se od tebe naučiti. Mari nisi večkrat pred menoj zasmehoval pisarja, ki te je v vsem ubogal, kakor občinski birič?

Starešina: No, no, mogoče je! Ali tega, kar pripoveduješ ti, vender ni naredil. Sicer pa je res, da je bil pretkan, kakor vrag. O sv. Mihaelu bode ravno deset let, odkar ga krije črna zemlja.

Hočev var: Odkar ga je vzel vrag v svoje kraljestvo, si menda mislil reči.

Starešina: Nimaš prav. O mrtvih se ne sme nič slabega govoriti. (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Drd. Iv. Borštnik.)

III.

(Dalje.)

Da si otrok olajša neprijetne čute in bolečine, ki nastopijo že v malo minutah pri takem sedenji, začne napenjati razne vezi in mišice, ki vežejo pojedine člene hrbtenjače ali pa tečejo ob nji nizdol in nam služijo pri pripogibanji. Ta aparat se še preje utruji (pod istimi pogoji, kakor se utruji roka, ako jo držimo vodoravno, vkljub temu, da so pri zadnji mišice nerazmerno bolj razvite) ali otrok ima dovolj moralične moči, ali se pa boji in sedi še naprej — naravnost. A to kar je dozdej vršil aktivno, godi se od sedaj pasivno, prepusti hrbtenjačo samo sebi, nekako olajšano se oddahne in vse delo prepusti zdaj vezem na hrbtu. — Te zdaj trpé, raztezajo se vedno, a počasi in pred seboj imamo takozvani obli hrbet otrok, popolnoma podoben oblemu hrbtu starih ljudij, ki nastane na isti način in je gotovo vsakemu znan.

Vender s tem ni pomagano. Kmalu občuti otrok kaj neprijetno to napetost vezij, začne zvijati hrbet na razne načine, kakor bi prekladal pojedine člene in iskal najugodnejega položaja zase in za učiteljevo zahtevo „sédi naravnost“. — Kmalu zapazi, da mu posebno jeden položaj ugaja. Čudno — njegov hrbet v to lego najraje uhaja. Vedno raje, nazadnje takoj pri vsakem opominu k sedenju naravnost, pojedini členi hrbtenjače se na jedni strani vedno stiskajo, njih snov gine — čez mesece: postranljivost, dalje visoka pleča, visoka ledja i. dr.

Takó se godi pri sedenji naravnost, imenujmo je „vojaško sedenje“. Druga dva mogoča načina sedenja sta sedenje s težiščem pred vezno črto obeh grč sedilnih kostij in s težiščem za to vezno črto sedilnih grč. Bistvo obeh je jasno. Pri obeh je truplo izven svojega ravnatežja pri sedenji, rabimo tedaj pri obeh podporo, brez podpore nista mogoča. Vzglede prvega je lega života pri pisanji, vzgled dru-